

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-08-17

Diarienummer N043-0099/23

Handläggare

Christina Ceder

Telefon: 031-365 09 41

E-post:

christina.ceder@demokratimedborgarservice.goteborg.se

Svar på remiss om motion om att göra enkätdata från stadens befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten

Förslag till beslut

I nämnden för demokrati och medborgarservice

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrker motionen från Rasmus Ragnarsson (SD), om att en utredning ska initieras för att utreda möjligheten att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Motionären förslår att en utredning ska tillsättas för att undersöka om enkätdata från befolkningsundersökningar skulle kunna göras mer tillgängliga för forskare och allmänheten.

Idag genomförs flera stora befolkningsundersökningar i Göteborgs Stad. Varje nämnd eller styrelse är ansvarig för sina undersökningar och det finns idag inga gemensamma processer eller riktlinjer för publicering av enkätdata. Förvaltningen för demokrati och medborgarservice bedömer att en utredning skulle synliggöra de mängder data som idag samlas in och visa på möjligheter för Göteborgs Stad att använda denna data som underlag för beslut eller innovation.

Förvaltningen rekommenderar att utredningen även inkluderar data som samlas in via sensorer eller genom observationsstudier som besöksdata eller nyttjandegrad samt att utredningen särskilt beaktar integritetsfrågan kopplat till informationssäkerhet då enkätdata ofta innehåller persondata.

Förvaltningen bedömer vidare att om utredningen visar att enkätdata också bör publiceras som öppna data, så ryms detta inom bastjänsten öppna data.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För att hantera och publicera enkätdata som öppna data krävs investeringar i infrastruktur och tekniska plattformar. Det kan inkludera datalagringsutrymme, molnbaserade tjänster, databashanteringssystem och webbapplikationer.

Att göra enkätdata tillgänglig för användare kan kräva kostnader för att etablera distributionskanaler och tillhandahålla sök- och hämtningstjänster. Det kan inkludera att bygga och underhålla webbportaler, API:er (Application Program Interface) och andra gränssnitt för att underlätta åtkomst till data.

Förvaltningen gör bedömningen att infrastruktur och distributionskanaler redan finns på plats och inte kräver ytterligare investeringar.

Att säkerställa att enkätdata är uppdaterad, tillförlitlig och tillgänglig kräver en kontinuerlig process för datahantering och underhåll. Det kan innebära att tillhandahålla metadata, kvalitetssäkra data, uppdatera data regelbundet och hantera fel eller inkonsekvenser i data. Förvaltningen gör bedömningen att det kommer att krävas resurser för datahantering och underhåll.

Förvaltningen bedömer att genom att arbeta med öppna data finns det möjligheter att skapa ekonomiskt värde och nytta genom innovation, utveckling av nya produkter eller tjänster, förbättrat beslutsfattande och effektivisering av processer.

Idag äger inte Göteborgs Stad all data som samlas in i de stora befolkningsundersökningarna, då samarbetspartners som Statistikmyndigheten SCB, SOM-institutet, Göteborgsregionen och Socialstyrelsen är insamlande part. Dock kan vi begära tillgång till datamängderna oftast utan extra kostnad, men i undantagsfall till en mindre kostnad.

Bedömning ur ekologisk dimension

Öppna enkätdata kan inkludera miljörelaterad information om markanvändning, energi- och vattenförbrukning eller vilket uppvärmningssystem ett hus har. Genom att tillhandahålla och analysera sådana data kan man öka medvetenheten om miljöfrågor och stödja beslutsfattande för hållbarhetsåtgärder och miljöskydd.

Öppna enkätdata kan användas för att mäta och övervaka olika hållbarhetsindikatorer, exempelvis inom områden som vad vi konsumerar, hur vi reser till jobbet eller hur vi sopsorterar.

Genom att använda data som grund för beslutsfattande och implementering av hållbara lösningar kan man bidra till att minska ekologiska fotavtryck och främja hållbar utveckling.

Bedömning ur social dimension

Genom att tillhandahålla öppna enkätdata kan Göteborgs Stad öka transparensen i sin verksamhet och beslutsfattande. Det ger allmänheten möjlighet att granska och utvärdera hur resurser används, vilket främjar ansvarsskyldighet och motverkar korruption. Analys av öppna enkätdata kan det underlätta utvärdering av ojämlikheter och skapa förutsättningar för bättre resursfördelning och planering. Det kan också leda till effektivare och bättre informerade beslut som gynnar medborgarna och främjar samhällsutvecklingen.

Tillgång till öppna enkätdata ger medborgare möjlighet att förstå och engagera sig i samhällsfrågor. Det kan öka medvetenheten, underlätta samhällsdiskussioner och stödja medborgarnas deltagande i beslutsfattandet. Det gör det också möjligt för medborgare att bidra med insikter och lösningar för att lösa samhällsutmaningar då det skapas möjligheter för utveckling av nya tjänster och applikationer.

Bilaga

1. Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att göra enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig

Ärendet

Nämnden för demokrati och medborgarservice ska ta ställning till en motion från Rasmus Ragnarsson (SD) om att utredning ska initieras för att göra stadens enkätdata från befolkningsundersökningar mer tillgänglig för forskare och allmänheten. Förutom nämnden för demokrati och medborgarservice, har nämnden för Intraservice och stadsbyggnadsnämnden fått möjlighet att yttra sig.

Svar ska lämnas senast den 5 september 2023.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs stads befolkningsundersökningar

Göteborgs Stad genomför årligen flera stora befolkningsundersökningar. På övergripande stadennivå genomför Statistikmyndigheten SCB:s årligen en medborgarundersökning som Göteborg Stad deltar i. Medborgarundersökningen ger svar på hur invånarna bedömer att kommunen sköter sina verksamheter och vilket inflytande de anser sig ha på kommunala beslut.

Tillsammans med SOM-institutet (Samhälle, Opinion och Media vid Göteborgs Universitet) genomför Demokrati och medborgarservice SOM-undersökningen, i Göteborg där en betydande del av undersökningen görs i samverkan med nämnden för demokrati och medborgarservice, men också ofta med flera andra lokala aktörer som exempelvis West Pride, Göteborg & Co.

Göteborgs Stad köper även in och bearbetar data från Statistikmyndigheten SCB kopplat till befolkningsdata som olika demografiska och geografiska parametrar. Denna data publiceras av stadsledningskontoret i Göteborgs stads statistikdatabas och som öppna data. Såväl öppna data som statistik från Göteborgs stads statistikdatabas publiceras på goteborg.se.

Göteborgs Stad genomför, kopplat till nämndernas och styrelsernas kärnuppdrag, omfattande enkätundersökningar inom bland annat förskola, skola, äldreomsorg och funktionsstöd.

På förvaltnings- och bolagsnivå genomförs också brukarundersökningar, attitydundersökningar, nöjdhetsundersökningar och beteendeundersökningar med mera.

Förutom rena enkätundersökningar samlar Göteborgs Stad även in befolkningsdata som baseras på besöksstatistik, trafikrörelser (fordon, gångtrafikanter), nyttjandegrad av olika servicetjänster (telefoni, digitala tjänster) med mera. Statistik som också är relevant ur samma aspekt som enkätdata.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser ett behov av att kort förtydliga innebörden av enkätdata och öppna data, för att visa hur förvaltningen har tolkat motionen och på vilket sätt detta leder fram till förvaltningens bedömning.

Definitionen av data och enkätdata

Data är information eller fakta som är samlad, organiserad och representerad i en strukturerad form som kan bearbetas, analyseras och användas för olika ändamål. Data kan vara i olika format som till exempel text, siffror, ljud eller bilder. Det kan vara både kvantitativt, som numeriska värden, och kvalitativt, som beskrivande information.

Data som samlas in via enkäter är oftast attityddata, även känt som åsiktsdata eller opinionsdata. Den refererar till data som samlas in för att mäta och analysera människors attityder, åsikter och preferenser kring olika ämnen, produkter, tjänster eller händelser.

Attityddata kan samlas in på olika sätt, exempelvis genom enkäter, frågeformulär, fokusgrupper, sociala medier, digitala plattformar och andra informationskällor. Vanligtvis involverar det att människor uttrycker sina åsikter genom att svara på frågor eller delta i diskussioner.

Vid analys av attityddata är det viktigt att beakta olika faktorer, till exempel urvalsmetoder, representativitet, svarsbias och tolkning av resultaten. Det finns olika statistiska metoder och verktyg som kan användas för att bearbeta och analysera attityddata och dra tillförlitliga slutsatser baserade på den insamlade informationen.

Integritet och datasäkerhet

Enkätdata kan innehålla persondata i olika former som namn, telefonnummer, adress eller mejladress. Det kan också vara relaterat till kundnummer, skolklass eller brukarid. Enkätdata som används för statistisk analys bör vara avidentifierad, det vill säga att det inte finns möjlighet att identifiera en respondent (den som svarat på en enkät) utifrån datamängden som analyseras. Denna aspekt är viktig att beakta vid publicering av enkätdata som öppen data.

Det är särskilt viktigt att ha processer på plats för att minimera riskerna för att känsliga bakgrundsdata följer med vid publicering. I de större befolkningsundersökningarna som görs, är dataleveranserna oftast anonymiserade som standard. I undersökningar där datainsamlingen sker av på verksamheterna själva är det extra viktigt med processer och riktlinjer.

Öppna data och hur Göteborgs Stad arbetar med det idag

Öppna data refererar till data som är tillgänglig för allmänheten och som kan användas, återanvändas och distribueras av vem som helst utan restriktioner eller hinder.

Göteborgs Stad har aktivt arbetat med öppna data och har implementerat flera initiativ för att främja tillgången till och användningen av öppna data. Göteborgs Stad har etablerat datastandarder och riktlinjer för att säkerställa att data som publiceras på goteborg.se är strukturerad, lättillgänglig och användbar. Detta bidrar till att öka kvaliteten och tillförlitligheten på datan. Göteborgs Stad samarbetar med olika organisationer och aktörer inom öppna data-ekosystemet. Göteborgs Stad har en dataportal, "Göteborgs Stads öppna data". Där tillhandahålls en mängd olika dataset som är tillgängliga för allmänheten, exempelvis data från Göteborgsförslaget, befolkningssammansättning, leverantörsfakturer och luftkvalitet. Sedan årsskiftet gäller Göteborgs Stads nya styrmodell för digitala tjänster, där förvaltningen för demokrati och medborgarservice är en av tre tjänsteleverantörer och där öppna data är en av de bastjänster som erbjuds.

Data från Göteborgs befolkningsundersökningar finns idag som öppna data publicerade i Kolada, som är en öppen databas för kommuner och regioner, på Statistikmyndigheten SCB:s hemsida, på Socialstyrelsens hemsida och på Göteborgsregionens webbplats. Dock är den data som publiceras där ofta bearbetade nyckeltal eller sammanställda data per enhet (skola, särskilt boende för äldre eller stadsområde).

För att statistiska analyser ska kunna göras i den form som motionären beskriver krävs rådata, det vill säga obearbetade data på respondentnivå, det vill säga att data för varje respondent ligger obearbetad. Rådata finns idag inte publicerat på ovanstående webbplatser och inte heller som öppna data i Göteborgs öppna dataportal på goteborg.se.

Idag ansvarar varje nämnd eller styrelse för sina datamängder i den mån som data levereras. I de flesta undersökningar som upphandlas beställer Göteborgs Stad inte rådata, utan endast rapporter som publiceras antingen inom de egna verksamheterna alternativt på en samlingssida för enkäter i Göteborgs stad (enkater.goteborg.se). Detta innebär dels att Den kännedomen om vilka undersökningar som görs är låg inom Göteborgs Stad, dels att statistiska analyser inte kan genomföras.

Att rådata inte alltid beställs kan vara ett tecken på att analyskompetensen i Göteborgs Stad är varierande. Det finns spetskompetens inom stadsledningskontorets statistikgrupp samt hos nyckelpersoner inom de olika förvaltningarna och bolagen, men för de allra flesta är avancerad statistisk kompetens ovanlig.

Förvaltningens bedömning om föreslagen utredning

I Göteborgs Stads policy för Digitalisering och IT står det att "Göteborgs Stad producerar och tillgängliggör information i form av öppna data som är tillgänglig, främjar innovation och samhällsnytta".

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice ser att det ur ett serviceperspektiv är relevant med en utredning om hur enkätdata ska kunna göras tillgänglig för Göteborgs Stad, för forskare och för allmänheten.

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice ser gärna att en utredning även inkluderar befolkningsdata som samlas in via observationer eller via sensorer som exempelvis besöksstatistik, rörelsemönster och nyttjandegrad. Anledningen till detta är att data av den här typen blir mer och mer förekommande i ett alltmer digitaliserat samhälle och kommer gradvis att ersätta vissa enkäter. Den här typen av data är dessutom data som är baserad på faktiska data och inte på attityddata.

Vidare är det viktigt att utredningen även beaktar integritets- och informationssäkerhet vid publicering och analys av enkätdata.

Idag finns det ingen gemensam lagringsplats eller publicering för enkätdata då det är varje nämnd eller styrelse som äger och kontrollerar sin data. Ibland ägs datamängderna tillsammans med andra aktörer eller enskilt av en extern aktör. Det finns heller inte gemensamma processer riktlinjer för hur befolkningsdata samlas in, exempelvis gemensam standard för bakgrundsparametrar som ålder, kön, bostadsområde eller inkomst. Parametrar som, om de vore standardiserade, skulle underlätta vid gemensam analys.

Ur detta perspektiv är en gemensam process för datastruktur och för publicering samt gemensam lagringsplats en nödvändighet för att kunna nyttja datamängderna mer effektivt. Det skulle även öka kännedomen inom Göteborgs Stad om vilka undersökningar som görs, samt möjliggöra fler och bättre stadenövergripande analyser. Det skulle ge bättre beslutsunderlag och samtidigt kunna vara mer kostnadseffektivt.

Förvaltningen ser att publicering av enkätdata skulle vara ett bra sätt att finna mönster och kopplingar mellan verksamheter för att skapa bättre underlag för beslut och idéer för utveckling och innovation. Förvaltningen ställer sig positiv till en utredning som belyser möjligheter, risker och förutsättningar för detta.

Förvaltningen föreslår därför att nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrker motionen.

Eva Englund

Niclas Bengtsson

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Utveckling och analys